

*Het leven der lijnen.
Kleine bespiegeling van een tekenaar*

**Vorgelezen door Jaap Röell ter gelegenheid van de opening van de expositie
Percepties van de werkelijkheid, 23 april 2017.**

**Deze tekst is geschreven door Eugène Brands en gepubliceerd in *De Vrijdenker*, 22e.
jaargang, nr. 28, pagina 3, 1 december 1945.**

Beste W.

Heerlijk is het tekenen. Een verpuurd genot. Een toegespitste bezigheid, gewijd aan het in de lijn neerzetten der werkelijkheid, percepties van de werkelijkheid.

Het is het lijnenspel, het grote spelen met de lijn, met de beweeglijke lijn van het leven.

De tekening kan het leven zelf zijn, dat zich hiermede heeft verklaard, haar zin gekristalliseerd aanwezig, veilig geborgen gehouden binnen het inwendige der lijn, doch tastbaar wordend in het ritme der lijnenloop en in de verhouding der lijnen tot elkander. De mogelijkheden van het tekenen zijn oneindig, daar de lijn zelve oneindig is, zich onverpoosd bewegend in de nimmer en nergens eindigende ruimte.

Het stoort de lijn niet in het minst, dat zij voorzichtig wordt weggelegd op – of in – verhevigd temperament wordt geworpen tegen het vlakke witte papier. Het ligt in het vermogen der bewegende lijn, het vlak in de ruimtelijke sfeer om te zetten. De levende lijn kan alle kanen uit. In een goede tekening keert de lijn zich met het grootste gemak van je af, of treedt eenvoudig en onopgesmukt op je toe.

Ik kan mij voorstellen dat men een goede tekening kan bezitten en er van gaat houden als van een kind. Immers, een kind kan evenals een tekening van jezelf zijn, terwijl zij in feite gelijktijdig hun zelfstandig bestaan voortzetten.

Het maken van een goede tekening is een niet te omschrijven plezier. Het komt mij voor een dermate gezond genoeg te vormen, dat men er waarschijnlijk zeer oud mee kan worden. Tekenend is een verfijnd spel van vormgeving door lijnaanwending tot een in het oneindige doorgevoerd gevarieerd bestek van mogelijkheden.

Men kan de lijn oproepen in de avond onder stil en innig lamplicht en haar in de hand nemen, zo licht en fijn als een jonge vogel die je uit het nest tilt en even in de handpalm geboren houdt. Ook van de lijn kun je het warm-levend hart voelen kloppen.

Nadat je de lijn dus op hebt genomen (feitelijk je eigen levenslijn), leg je haar voorzichtig neer op het papier en betreedt gezamenlijk de wachtende, maagdelijk ongerepte, witte ruimte. Het is de kunst een lijn te leiden, voorzichtig bij de hand te houden, maar zó zeer luchtig en losjes (op de wijze waarop men zich voorstelt dat de wichelroedeloper zijn wichelroede hanteert) dat haar eigen wezenheid (want iedere lijn is een individu; daarvan heeft men zich rekenschap te geven) geenszins dermate beïnvloed, dat men de spontane lijnuitdrukking (die vaak verrassende vondsten toont) hiermede zou aantasten of geheel teniet doen.

Lijnen zijn individuen, ze hebben een karakter, leiden een zelfstandig bestaan, leven een eigen onvervreemdbaar leven.

In een tekening kunnen bepaalde lijnencentra voorkomen, waar lijnen in elkanders nabijheid verkeren, in een onderlinge samenhang als van een gemeenschap mensen, een maatschappij.

Een lijn is een individu, met alle persoonlijke eigenaardigheden van dien, volmaakt in haar onvolmaaktheid, oneindig in haar begrensdeheid, een zelfstandig functionerend organisme, met eigen opvattingen, gedragingen, wensen en voorkeuren.

Soms is een lijn voornaam, toont deze een hoger georganiseerde beheersing, beweegt zich los en ongedwongen in de omgang, maar met altijd de afgemeten koelheid bij de hand gehouden, die plotseling de te dicht genaderde gemeenschapszucht zelfbewust van de hand wijst en naar haar punt van uitgang terug leidt.

Er zijn speelse lijnen, luchtig als zomerwolken en dartel als vlinders boven de bloemen. Er zijn tedere lijnen, zorgvuldig en voorzichtig zich uitstrekkend naar een nevenlijn gelijk een moeder zich wendt tot haar kind.

Een lijn kan bedachtzaam zijn, nadenkend en peinzend, overwegend, bespiegelend soms en dan weer kritiserend, getuigend vaak van een beminnelijk talent tot filosofie.

Er is de scherpe lijn, als een alzijdig snijdend mes. De rake lijn die treft als bij een bliksemingslag, onoverkomelijk.

Er is de lijn die toeschiet als een dolkstoot, geconcentreerd en niet aft te leiden van dat ene punt dat doorboord móet worden. En de humoristische lijn, de lijn die een weinig afbrekend werkt, maar nog meer opbouwt bij nader inzien. De luie lome lijn, die is rond en in zichzelf gekeerd als een slapende kat voor een kachel. De ironische lijn die spot en wel het meest eenzaam is, maar zich niet laat helpen.

Zo zijn er ook hatelijke lijnen, de alleen maar bijtende sarcastische lijnen, op de omgeving inwerkend als zuren; er is sprake van de dolle lijn, de gebeten-hond-lijn die door waanzin wordt aangewend. De neerslachtige lijn, de naar de dood getrokken lijn der zwaarmoedigheid; de dalende lijn der willozen, alsmede de dolende lijn der ruitelijke ridderlijkheid en de gebogen lijn gebukt gaande als onder zware lasten, de afgetrapte pantoffel-lijn.

Er zijn zoveel lijnen als mensen.

Soms treft men het aan dat men een lezend meisje tekent en dat het dat meisje is, juist zó en niet anders dan zoals zij tóen in dat tot een kleine volledigheid afgerond moment was. Dat is aardig, vooral als je daarbij nog van dat meisje houdt.

Maar ook wel overkomt je dat je het lezende meisje uitbeeldt, waarmede je dan een bepaalde stijloppvatting volgt, ofwel er een aan de bestaande toevoegt.

En je kunt ook wel alleen het lezende aantreffen in zo'n tekening. Het lezen zelf als een element, als een in zichzelf gekeerd, leven-ademend, heerlijk rustig gebeuren. Zoiets vind je natuurlijk nooit in, maar tússten de lijnen.

Een goede tekening is een kostelijk bezit en er een te maken een onbeschrijfelijk genoeg. Getuigen van dit laatste deze neergeschreven regelen ... over de lijn van de percepties van de werkelijkheid.